

EVROPSKÉ FONDY A DOTACE

EU podpoří inovace, modernizaci dopravy či lepší vzdělávání

KAM BUDOU PUTOVAT EVROPSKÉ PENÍZE

(v letech 2014–2020, v miliardách eur)

Evropské strukturální a investiční fondy (kolik peněz v nich je připraveno)

Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR)	11,94
Evropský sociální fond (ESF)	3,43
Fond soudržnosti (FS)	6,26
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV)	2,17
Evropský námořní a rybářský fond (ENRF)	0,03

23,83
mld. eur

Podporované oblasti

2,51	Investice do výzkumu, vývoje a inovací	
1,03	Rozvoj využívání informačních a komunikačních technologií	
1,34	Podpora malých a středních podniků	
2,25	Snížování energetické náročnosti ekonomiky	
1,35	Omezování environmentálních rizik a ekologické zátěže	
2,71	Ochrana životního prostředí a účinné využívání přírodního bohatství	
6,24	Modernizace dopravní infrastruktury a ekologická doprava	
1,35	Nová pracovní místa a kvalitní pracovní síla	
2,03	Sociální začleňování a boj proti chudobě	
1,95	Zkvalitnění systému vzdělávání	
0,21	Kvalitní, efektivní a transparentní veřejná správa a instituce	
0,86	Technická pomoc	

Ivana Gračková
autori@economia.cz

První výzvy k podávání žádostí mohou zájemci o dotace z evropských peněz pro období let 2014 až 2020 očekávat na začátku příštího roku. Evropská komise totiž 26. srpna definitivně schválila Dohodu o partnerství v podobě, jakou navrhla česká strana. Dokument, který definuje hlavní oblasti rozvoje podporované v příštích deseti letech z evropských fondů, zahrnuje i možnost financování modernizace silnic II. a III. tříd nebo obnovy národních kulturních památek a památek Unesco, přestože jde o oblasti, které do budoucna nepatří k strategickým cílům Evropy. Je to výsledek tvrdého tříletého vyjednávání mezi českou stranou a Evropskou komisí. „Abychom prosadili financování v některých pro nás důležitých oblastech, které stojí mimo pozornost unie, museli jsme se velmi pečlivě připravit, mít silné argumenty,“ vy-

světlil Daniel Braun, náměstek ministryně pro místní rozvoj a hlavní vyjednávač. Peníze na silnice nižších tříd, které už nejsou součástí evropské páteří silniční sítě, pomohou rozvoji ekonomicky méně exponovaných oblastí; opravené památky posílí turistický ruch, a tím podnikání a zaměstnanost. Čeští vyjednávači to považují za úspěch, i když například prostředky na výstavbu domovů důchodců už se protlačit nepodařilo.

Pro další programové období vymezila EU poměrně úzký okruh svých strategických cílů a snížila počet podporovaných aktivit. Proti tomu stály požadavky jednotlivých států, které se snažily získat prostředky i na oblasti významné pro národní rozvoj. Češi tentokrát dosáhli poměrně výrazných ústupků. V příštích letech může Česko čerpat více než 650 miliard korun, což je pátá nejvyšší částka v EU. Do národních jednání a konečného vypořádávání připomínek, které ještě v červenci České republice předložila Evropská komise, se zapojila

Dohoda o partnerství

Jde o strategický dokument na programové období 2014–2020, který vypracovává členský stát Evropské unie. Stanovuje cíle a priority pro efektivní využívání Evropských strukturálních a investičních fondů a musí reflektovat strategii Evropa 2020. Cílem takzvané kohezní politiky je například růst a tvorba pracovních příležitostí, snižování závislosti na energetických zdrojích nebo boj s chudobou a sociálním vyloučením. Česká republika dohodu připravovala na základě socioekonomické analýzy trendů a potřeb svého rozvoje.

celá řada partnerů z různých institucí. „Důsledné vypořádání připomínek a předjednání Dohody přispělo k jejímu hladkému schválení,“ upozornil náměstek Braun.

„Po téměř třech letech práce máme hotový a vzájemně odsouhlasený strategický dokument. Ten umožní České republice investice do infrastruktury, výzkumu a vývoje i životního prostředí, které pomohou zvýšit konkurenceschopnost našich firem a zlepšit kvalitu života,“ řekl Braun. „Chtěl bych ocenit všechny partnery v České republice i Evropské komisi, kteří se podíleli na úspěšném vyjednávání.“

Finance se budou v následném období rozdělovat z pěti fondů prostřednictvím deseti operačních programů, které budou spravovat příslušná ministerstva. V této chvíli se o nich opět rozhoduje v Bruselu. Evropská komise posuzuje, nakolik reflektují zásady dané Dohodou o partnerství.

EU také požaduje stanovení jasných, transparentních, měřitel-

ných a odpovědných cílů orientovaných na výsledky. Členský stát musí předem stanovit, jakých výsledků chce prostřednictvím zdrojů z ESI fondů dosáhnout. Jejich sledování a měření umožní kvalitní nastavení indikátorové soustavy.

Dalším prvkem reformy je také určité zjednodušení a omezení byrokracie při využívání prostředků ESI fondů. Zjednodušení má být dosaženo pomocí nastavení jednotného centrálně koordinovaného přístupu s jasným vymezením rolí a povinností jednotlivých subjektů implementační struktury. Za tímto účelem se vytváří jednotné metodické prostředí, které prostřednictvím závazných metodických postupů sjednotí a definuje jednotné postupy v klíčových oblastech implementace.

V novém programovém období bude také podporováno širší využití finančních nástrojů až už z pohledu objemu finančních prostředků, tak aktivit či příjemců, kteří mohou být touto formou podpořeni.

JEDNODUŠŠÍ, NE VŠAK JEDNODUCHÉ

Petra
Horáková

petra.horakova@economia.cz

Podle nedávného průzkumu Asociace malých a středních podniků budou v příštích letech žádat o evropské peníze jen dvě třetiny z těch firem, které je dosud čerpaly. Firmy mají špatné zkušenosti s byrokracií, obávají se kontrol i neproplacení či vrácení dotací.

Pokud budou ale platit sliby úředníků z ministerstva pro místní rozvoj, mohly by si to firmy rozmyslet. Čerpání evropských dotací v období 2014 až 2020 bude podle úředníků jednodušší. Ale ne jednoduché.

Úředníci slibují, že až na jaře příštího roku začnou firmy i obce znovu žádat o evropské peníze, budou mít všechny informace dostupné na jednom místě. Navíc bude programů méně, což celý systém zpřehlední. Vše k projektům bude k dispozici on-line, stejně bude probíhat veškerá komunikace. Informační systém bude propojený se základními registry. Žadatelé tak nebudou vyplňovat údaje pro každý úřad znovu.

A ještě něco: ministerští úředníci slibují, že sami udělají vše pro to, aby byli lepšími projektovými manažery. Dobře si totiž uvědomují, že i kvůli nim má Česko problém s dočerpáním evropských peněz za minulé období.

Rozhovor
Už žádné hotely, golfové hřiště nebo akvaparky, slibuje první náměstkyně Dostálová
Strana II

Přehled
Operační programy, z kterých se bude v novém období čerpat
Strana III

Jak na projekty
Novinky, které zjednoduší čerpání evropských dotací
Strany IV a V

Reportáž
Z ústavu sociální péče Náměstí se stal skutečný domov
Strana VI

Vyrobeno ve spolupráci s ministerstvem pro místní rozvoj

Rozhovor

CHCEME, ABY SE OBCE A KRAJE DOHODLY, KAM PODPORA PŮJDE

KLÁRA DOSTÁLOVÁ, PRVNÍ NÁMĚSTKYNĚ MINISTRYNĚ PRO MÍSTNÍ ROZVOJ

Jan Záluský
jan.zaluský@economia.cz

Už žádné hotely, golfovy hřiště nebo akvaparky. V novém dotačním období, vyhlášeném na roky 2014–2020, budou v Česku z Integrovaného regionálního operačního programu (IROP) více podporovány věci, které obce a města opravdu potřebují. Jde například o dopravní infrastrukturu, školství či o podporu sociálního bydlení, říká v rozhovoru pro HN Klára Dostálová, první náměstkyně ministryně pro místní rozvoj, která je zodpovědná za problematiku evropských dotačních programů.

HN: V čem jste se poučili z minulého dotačního období?
Poučení bylo hodně. Zjistili jsme například, že slabinou mnoha ministerstev je fakt, že jejich lidé neumí řídit projekty. Projekty v hodnotě mnoha set milionů korun byli pověřeni referenti, kteří měli svou jinou agendu. Výsledek vidíme nyní, kdy máme problém s dočerpáním alokovaných evropských peněz. Proto naše ministerstvo spustí v novém dotačním období Akademii veřejného investování, kde chceme vzdělávat projektové manažery. Musí vědět, že projekt má svůj harmonogram a že je potřeba plnit jednotlivé etapy. Co se týká poučení z Regionálních operačních programů, čerpání dotací musí probíhat na principu partnerství. Nemůže to být tak, že o projektech rozhodují pouze krajské politické reprezentace. Založili jsme systém takzvaných stálých konferencí – setkání, kde budou o předmětu a potřebě dotací rozhodovat kraje i obce, ale i neziskové organizace a další územní partneři. Lidé z regionů se musí dohodnout, co a kde je potřeba podpořit. Starostové a hejtmani budou navrhopvat řídicím orgánům, do jaké výzvy se chtějí přihlásit, co jejich region potřebuje. Rádi bychom přitom co nejvíce nahradili soutěžení mezi kraji nebo obcemi v regionu jejich vzájemnou dohodou. Kdo rozhodne, která škola je v regionu lepší? Starostové se musí domluvit, kam by měly peníze plynout nejdříve a kde to má smysl. U školek či jeslí to třeba mohou být spádová centra v regionu, která mají zároveň obrovský potenciál pro zaměstnávání lidí. Nebo je třeba zjistit, kde se rozvinul porodní boom a chybí tam mateřské školy.

HN: Zmínila jste Akademii veřejného investování. Jak jste s jejími přípravami daleko?
Jsme hodně daleko. Vedle naší budovy sídlilo řadu let černé divadlo, kterému už definitivně soud potvrdil výpověď. Z jeho prostor uděláme nové konferenční a vzdělávací prostory a tam umístíme akademii. Už jsme získali i podporu z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost na vytváření vzdělávacích modulů. Akademii spustíme v červnu příštího roku.

Nové příležitosti

Sklářské pece vyhasly, huť František přesto pokračuje

Kateřina Adamcová
katerina.adamcova@economia.cz

Do velkých továrních oken se opírá slunce. Krátce po poledni je nádvoří před opravenou fabrikou téměř prázdné. Jen starší manželská dvojice vychází z objektu a opakovaně se otáčí. Obdivují původní sázavskou sklárnu huť František, ve které se dnes už sklo v průmyslové velkovýrobě sice netaví, zato budova za svými zdmi skrývá unikátní projekt zaměřený na obnovu sklářské tradice – Centrum sklářského umění. „Společně s námi existují v Evropě ještě další dva obdobné programy, jeden je v Německu a další v Turecku,“ říká ředitelka obecně prospěšné organizace Cesty skla Martina Kulhavá.

Stojí u výtahové hale a za sebou má obrazovku, kde se mihají obrázky původní stavby. „Je pravda, že bez potřebných peněz by to tady asi šlo o nic,“ připouští šéfkla centra, které nabízí expozici skla v původní opravené továrně a zároveň poskytuje zájemným umělcům. Sklárnu se Nadaci Josefa Viewegha Sklářská huť František podařilo oživit díky evropským penězům. Ze strukturálních fondů získala téměř sto třicet milionů korun. „Máme za sebou přibližně sedmáct výběrových řízení, mnohá jsme podstoupili opakovaně. Vzhledem k tomu, že jsme dobře vysoutěžili cenu opravy stavby, zbyl nám dostatek prostředků i na dovybavení,“ přibližuje průběh čerpání dotace ze strukturálního fondu hlavní manažer projektu Jaroslav Krčmář.

Oprava budov stála organizaci osmdesát osm milionů, kompletní vybavení interiérů včetně moder-

Vzdělávání prioritně zaměříme na státní správu, kde je třeba vytvořit projektové kanceláře a týmy profesionálů, kteří budou projekty řídit. Postupně budeme rozšiřovat nabídku i pro potřeby krajů, měst a obcí.

HN: Jak se dotační podpora v novém období promění?
Úplně zmizí nejproblémovější aktivity minulého dotačního období, jako bylo financování golfových hřišť nebo vodních parků a hotelů. Dotace z Integrovaného regionálního operačního programu jsou zaměřeny na to nejpodstatnější, co regiony a obce potřebují a po čem volají – zlepšení dopravní infrastruktury, budování cyklostezek, udržitelnou dopravu ve městech či podporu sociálního bydlení. Systém podpory nastavila Evropská komise takzvanými tematickými cíli, což ale znamená, že vzniknou i bílá místa – aktivity, které se v tomto programovém období podpořit nedají. Příkladem jsou místní komunikace. EU se zabývá konkurenceschopností Česka jako takového, takže podporuje jen dálnice, rychlostní komunikace a silnice, které na ně navazují. Podpory se nedočkají ani bydlení pro seniory. EU se zabývá produktivní silou, takže nám dává jasné najevo, že o seniory bychom se měli postarat sami. Vypadl také cestovní ruch jako takový, ale v rámci ochrany kulturního a přírodního dědictví se zaměříme na nejvýznamnější památky v Česku. Je ale třeba propagovat Česko jako turistickou destinaci, což bohužel vypadlo, a i pro tyto aktivity budeme připravovat národní programy.

HN: Co bylo nejtěžší při vyjednávání s Evropskou komisí?
Její úředníci přijeli letos v lednu a představili seznam věcí, které už nechťejí podporovat. A tam bylo skoro všechno, co Česko potřebuje. Snažili jsme se tedy komisí přesvědčovat o potřebnosti některých aktivit a podařilo se nám leccos dohodnout. Velký ofíšek spočíval v Integrovaném záchranném systému. Hasiči a policisté totiž byli nedávno vybaveni novými prostředky. EU řekla, že už je Česko v tomto ohledu nasyceno a není možné hradit další obnovu technického vybavení. Řekli jsme jim, že v podstatě souhlasíme, ale v Česku jsou území, která pravidelně sužují povodně, a tam potřebujeme stabilizovat základny, aby záchranné složky mohly rychle dojet na místo zásahu. Zároveň Česko ještě potřebuje pro tyto složky výcvikové prostory. Naši argumentaci komise uznala a peníze v novém dotačním období uvolní.

HN: V minulosti bylo zvyklostí, že se dublovaly evropské i národní zdroje peněz. Jak to bude nyní?
Žadatelé raději žádají o dotace přímo stát, protože je to přece jenom administrativně poněkud jednodušší. Tato praxe musí přestat, protože státní rozpočet není nafukovací. Chceme, aby národní programy podporovaly věci, které právě z evropských peněz podpořit nejdou. Naše ministerstvo proto od příštího roku bude

» V obcích nemají vylepšovat to, na co je vyhlášená dotace, ale to, co potřebují.

» Během podzimu vyjedeme do regionů, kde budeme pořádat workshopy.

podporovat domy s pečovatelskou službou, bydlení pro seniory či místní komunikace.

HN: O čem jste ještě s Evropskou komisí diskutovali?
Velkou debatu jsme vedli třeba o potřebě podpory územního plánování. Nakonec se nám podařilo podporu ponechat, ale ještě nás čeká závěrečné vyjednávání. Dosud byly územní plány obcí a měst podporovány, ale EU řekla, že si nemyslí, že tato podpora slouží k větší konkurenceschopnosti. S tímto názorem nesouhlasím, protože abychom přilákali investory, tak musíme mít kvalitní územní plány. Ty podporují jistotu podnikatelského prostředí v Česku.

HN: Na co se mají v novém dotačním období připravit zástupci obcí? Co se pro ně změní?
Mohou počítat s tím, že se všechno podstatně včas dozvědí. Během letošního podzimu vyjedeme do regionů, kde budeme pořádat workshopy. Tam budeme starosty i další zájemce informovat o tom, kdy, jaké výzvy a ve kterých oblastech spustíme. Maximum věcí potřebných při žádání o dotaci se také bude zpracovávat elektronicky, aby se omezila potřebná administrativa.

HN: Se zástupci obcí dlouhodobě komunikujete. V čem jste se během spolupráce s nimi poučila?
Vždy říkám, že štěstí přije připraveným. A vždy se to potvrdilo. Starostové dělají občas chyby, že čekají, až se vypíše dotační titul a potom začnou teprve vytvářet projekt. Pak ale nestihnou přihlášku podat, protože limity jsou relativně krátké. Proto jim říkám, že nemají vylepšovat v obci to, na co je vyhlášená dotace, ale to, co potřebují. Je lepší nás informovat, co jim schází a kde bychom měli výzvy vyhlásit.

HN: Co české obce nyní nejvíce potřebují?
Zlepšit dopravní infrastrukturu, čistíčku odpadních vod, zrekonstruovat hospodu či kulturní dům na návsi, případně školu a školku. Bolavým místem bývá i zdravotní středisko nebo obecní úřad. Ale z evropských peněz se dá z toho podpořit jen to školství a čistíčka. Z hospody či kulturního domu by šlo udelat komunitní centrum, kde se občané setkávají. Zdravotní středisko či obecní úřad půjde zateplit a tím snížit energetickou náročnost těchto budov.

HN: Česko je známé tím, že má jedny z nejdražších cyklostezek v Evropě. Dočká se veřejnost jejich levnější výstavby v novém dotačním období?
Jde o to, aby všichni zadavatelé měli přehled, za kolik průměrně se dá cyklostezka postavit. Rádi bychom připravili porovnání cen vycházejících z projektů financovaných EU, tak aby se nestávalo, že v jednom kraji to zvládnou o polovinu levněji než v tom vedlejším. Zadavatelům bude doporučeno, aby si zadávací dokumentace před vyhlášením výběrového řízení nechali zkontrolovat řídicím orgánem.

KLÁRA DOSTÁLOVÁ

První náměstkyně ministryně pro evropské programy v Sekci evropských programů. Pracovala v uplynulých letech jako vedoucí sekretariátu regionu soudržnosti Severovýchod. Byla členkou pracovní skupiny Task Force Interreg III A, hodnoticí komise Phare 2001, národního fóra řízení grantových schémát, monitorovacího výboru programu SROP, Interreg IIIA a vedoucí pracovního týmu pro přípravu Regionálního operačního programu Severovýchod.

Operační programy, ze kterých se bude čerpat

OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost
Alokace: 4,3 miliardy eur
Řídící orgán: ministerstvo průmyslu a obchodu
Cílem je dosažení konkurenceschopné a udržitelné ekonomiky založené na znalostech a inovacích.

OP Výzkum, vývoj a vzdělávání
Alokace: 2,8 miliardy eur
Řídící orgán: ministerstvo školství
Program má podpořit kvalitní výzkum, rozvoj lidských zdrojů pro znalostní ekonomiku a zkvalitnit vzdělávací systém.

OP Životní prostředí
Alokace: 2,6 miliardy eur
Řídící orgán: ministerstvo životního prostředí
Ochrana a zajištění kvalitního prostředí pro život obyvatel Česka, podpora efektivního využívání zdrojů, eliminace negativních dopadů lidské činnosti a zmírňování dopadů změny klimatu.

OP Doprava
Alokace: 4,7 miliardy eur
Řídící orgán: ministerstvo dopravy
Zajištění kvalitní dopravní infrastruktury – výstavba a modernizace železničních tratí, silnic a dálnic, vnitrozemských vodních cest.

Integrovaný regionální OP
Alokace: 4,6 miliardy eur
Řídící orgán: ministerstvo pro místní rozvoj
Snížování územních rozdílů, zkvalitnění infrastruktury a posílení konkurenceschopnosti v regionech, posílení veřejných služeb a institucionální kapacity veřejné správy, podpora vzdělanosti.

OP Technická pomoc
Alokace: 223,7 milionu eur
Řídící orgán: ministerstvo pro místní rozvoj
Financování podpory absorpční a administrativní kapacity a doplňkových činností nutných pro zdárný chod celého systému čerpání z ESI fondů.

OP Zaměstnanost
Alokace: 2,1 miliardy eur
Řídící orgán: ministerstvo práce a sociálních věcí
Podpora zaměstnanosti, rovných příležitostí žen a mužů, dalšího vzdělávání, sociálního začleňování a boje s chudobou, zdravotních služeb, modernizace veřejné správy a veřejných služeb a sociálních inovací.

OP Praha – pól růstu
Alokace: 201,6 milionu eur
Řídící orgán: Magistrát hlavního města Prahy
Zvýšení konkurenceschopnosti Prahy jako rozvojového pólu a inovačního centra republiky, zajištění kvalitního života obyvatel, vytvoření příznivého podnikatelského prostředí a podpora vzdělání.

Program rozvoje venkova
Alokace: 2,3 miliardy eur
Řídící orgán: ministerstvo zemědělství
Dosažení konkurenceschopné a udržitelné ekonomiky založené na znalostech a inovacích.

Operační program Rybářství
Alokace: 31,1 milionu eur
Řídící orgán: ministerstvo zemědělství
Cílem je udržitelná a konkurenceschopná akvakultura založená na inovacích, konkurenceschopnosti, znalostech a účinnějším využití zdrojů. ZAL

88
MILIONŮ

Za tuto částku se podařilo opravit historický areál hutě František, který slouží jako kulturní a společenské centrum. Bývalá továrna je od roku 2010 prohlášena nemovitou kulturní památkou.

4000
NÁVŠTĚVNÍKŮ

Za více než tři měsíce fungování centra se přišly podívat na expozici sklářských výrobků čtyři tisíce lidí. Aby bylo centrum ekonomicky soběstačné, mělo by přijít ročně patnáct tisíc návštěvníků.

ci ale potřebovala nadace peníze a požádala o dotaci z Integrovaného operačního programu zaměřeného mimo jiné na rozvoj kulturního dědictví. „Od přidělení dotace k hotovému projektu to trvalo tři roky, teď nás čeká pětiletá fáze udržitelnosti,“ vysvětluje Krčmář a mezi stanovené aktivity, které musí jako žadatel o dotace dodržet, patří třeba výukové kurzy pro veřejnost, minimálně týdenní pobyty pro umělce nebo počet návštěvníků centra. Těch by branimělo podle stanov projít minimálně sedm tisíc, za tři měsíce fungování se do sklářského centra přišly podívat už čtyři tisíce návštěvníků. „Na začátek to je velice dobré, do budoucna se optimální číslo k udržení provozu pohybuje okolo deseti až patnácti tisíc lidí,“ vypočítává Krčmář.

Měsíční náklady na fungování projektu přijdou organizaci na čtyři sta až pět set tisíc korun. Přibližně polovinu hradí Nadace Josefa Viewegha a na zbytek si huť vydělá sama, třeba prostřednictvím soukromých dílen, na které se sjíždějí umělci z celé České republiky. Další peníze má organizace z pořádání individuálních kurzů pro menší amatérské skupiny a plánuje také jednodenní dílny pro amatéry. Zbytek financí získává z provozování výstav uměleckých děl. Těžko by člověk hledal galerii, kde je na pár desítek metrů čtverečních zastoupené takové množství uměleckých děl od slavných autorů.

V Noemově arše
Žlutý velbloud, modrý nosorožec uvězněný pod skleněným poklopem a desítky dalších výtvarů jsou skládané v několika patrech nad sebou. Umělecká

přehlídka je v tzv. Noemově arše. Místnost připomíná trup lodi, uprostřed je stěžen a prostor opticky půli platno na stěně, kde se mihají obrázky vln. Z reproduktoru se ozývá tiché šumění moře. „Noemova archa má symbolizovat záchranu sbírky Mezinárodního sklářského symposia i samotné hutě,“ vysvětluje nápad, který stál za podobou místnosti průvodkyně Martina Matoušková. „Nejkrásnější pohled na archu je ale shora,“ zasmí se Matoušková. Odtamtud jsou pry nejlepe vidět předměty, které nadace zakoupila za osm a půl milionu korun. Její expozáty jsou k vidění všude po bývalé továrně.

Na většinu vystavovaných předmětů si může člověk navíc sáhnout. Posláním centra je mimo jiné i vzdělávat, řadu hotových výrobků i sklářského náčiní proto lze brát do ruky. Organizace nyní navazuje spolupráci se školami a v rámci vzdělávacích programů vyražejí členové centra za studenty do škol a zvou je na tvůrčí dílny a výuku v rámci osnov fyziky, matematiky nebo chemie. Ale také jim objasňují, jak si umět nacenit vlastní práci. „Pedagogové naše aktivity hodnotí velice kladně, vlastně si studenti tak trochu vychováváme,“ pochvaluje si ředitelka organizace Cesty skla.

A třeba princip lámání skla je ukázkově zastoupený přímo v jedné z místností centra. V tzv. Křišťalové jeskyni jsou ze stropu na šňůrkách spuštěné broušené skleněné kuličky. Na stěnách se z nich odrazí odlesky. Třpytivá hra odlesků přímo vyzývá k natažení ruky, k chuti dotknout se kuliček a sledovat, co se bude dít. „Každý si na ně sáhne, od toho tedy práce jsou,“ směje se průvodkyně Martina Matoušková.

Jedinečná výstava
V prostorách bývalé sklářské hutí František jsou k vidění díla zobrazující přehled sklářského vývoje ve 20. století.
FOTO: HN – LUKÁŠ BÍLA

Jak na projekty

NOVINKY ZJEDNODUŠÍ ČERPÁNÍ EVROPSKÝCH DOTACÍ

Ivana Gračková, Eva Šusteková

autori@economia.cz

Žádat o evropské dotace bude v novém programovém období 2014–2020 jednodušší, ale nikoliv jednoduší. „Jde o veřejné peníze, které musí být pod kontrolou, a celý proces stále musí odpovídat naší i evropské legislativě,“ upozorňuje Daniel Braun, náměstek ministryně pro místní rozvoj, který vede přípravu nového programového období 2014–2020. Přesto bude v budoucnu podání žádosti i následná administrace pro žadatele výrazně přehlednější.

Kde se žadatelé nejvíce potýkali se zbytečnými potížemi, ukázal mimo jiné i rozsáhlý průzkum, který v roce 2011 provádělo MMR. Cílem průzkumu bylo zjistit zkušenosti příjemců a žadatelů, kteří patří mezi klíčové aktéry celého systému, protože prostřednictvím projektů realizují cíle operačních programů. Právě na kvalitě projektů a jejich bezchybné realizaci závisí celý úspěch čerpání evropských dotací. Spolu s konkrétními zkušenostmi ze dvou předcházejících programových období se průzkum stal hlavním vodítkem pro nastavení řady změn.

Výsledky vedly k tomu, že je nutné zavést jednotná, srozumitelná pravidla, která budou součástí jednotné a závazné metodiky. Na MMR tak vznikla koncepce „jednotného metodického prostředí“, které zajistí efektivní a hospodárné nakládání s evropskými prostředky, přispěje k vyšší transparentnosti procesů poskytování podpory a omezí administrativní zátěž žadatelů a příjemců. Pro klíčové oblasti implementace jsou připraveny závazné metodiky schválené vládou. Ty upravují role a kompetence jednotlivých subjektů zapojených do čerpání, sjednocují používanou terminologii a výklad evropských nařízení a nastavují pravidla pro řízení administrativních procesů včetně jejich kompletní elektronizace.

Právě na komplikovanou administrativu, ale také na nadměrnou kontrolu a častou změnu podmínek během realizace si žadatelé nejvíce stěžovali. Jejich postoj by mohl změnit řada novinek, jejichž cílem je naopak zvýšit počet podaných projektů evropských fondů a umožnit více subjektům sáhnout si na evropské peníze. Přehlednější by tak měl v budoucnu být celý proces od podání žádosti přes monitorování realizace projektu až po jeho závěrečné vyhodnocení a kontroly.

K novinkám patří zavedení nového, pro všechny operační programy jednotného monitorovacího systému. Jeho prostřednictvím budou zájemci o evropské peníze podávat své žádosti a poté po celou dobu komunikovat s příslušným řídicím orgánem, tedy ministerstvem, které bude spravovat konkrétní operační program. Systém navíc omezí vkládání zbytečných údajů a uchová všechny dokumenty k projektu v elektronické podobě.

Žadatelé jistě uvítají také zkrácení a sjednocení administrativních lhůt. Jednotná pro všechny oprávněné orgány bude též metodika kontrol. Transparentnější by mělo být i hodnocení projektů, které bude navíc žadatelům přístupné. Dovědí se tedy nejen to, zda je jejich projekt schválen, či ne, ale také proč. A mimo jiné tak zjistí, kde například v přípravě projektu chybovali. A velmi podstatné je, že budou mít možnost se proti hodnocení odvolat.

ŠEST KROKŮ, JAK ZÍSKAT EVROPSKÉ PENÍZE NA PROJEKT, A NOVINKY, KTERÉ BY MĚLY USNADNIT VYUŽÍVÁNÍ EVROPSKÝCH DOTACÍ V OBDOBÍ 2014–2020

Od nápadu k projektovému záměru

Zájemce o evropské peníze si upřesní, co by chtěl ve své obci, firmě nebo organizaci udělat. Chybný je postup, při kterém budoucí žadatel hledá cokoliv, co by se vešlo pod konkrétní operační program (OP). Naopak by si měl nejprve stanovit cíl a teprve poté pro něj vyhledat příslušný OP. Například firma může chtít pro zvýšení své konkurenceschopnosti nakoupit nové stroje, obec bude chtít zlepšit trávení volného času svých občanů výstavbou hřiště, nezisková organizace může zkvalitnit své služby vytvořením nových vzdělávacích programů. Zvolené řešení by mělo být optimální ekonomicky, technicky i provozně a mělo by fungovat delší dobu.

Novinky

■ Důraz na projekty přispívající k rozvoji České republiky => řešení problematických oblastí rozvoje ČR

■ Konkrétnější vymezení možností podpory => omezení okruhů možností než v současnosti

■ Větší využívání finančních nástrojů => posun k návratným dotacím

Hledání vhodného programu

Budoucí žadatel si najde příslušný operační program, který je určený pro financování jeho záměru. Přehled všech operačních programů najde na internetových stránkách <http://strukturalni-fondy.cz>, kde je k dispozici pro případné dotazy také on-line chat. Informovat se může též na lince Eurofon na čísle 800 200 200. Při prostudování podmínek daného OP si musí zodpovědět některé otázky: Podporuje daný OP činnost, kterou chce financovat? Jsem oprávněný žadatel (některé OP mohou být například určeny jen pro firmy, jiné jen pro obce)? Mohu projekt realizovat v mnou určeném místě (například OP určený pro rozvoj malých obcí nelze využít na financování projektu ve velkém městě)? Vejdou se s představou rozpočtu do stanoveného limitu?

Po vybrání správného OP se může stát, že se žadatel bude muset vrátit k původnímu záměru a upravit jej tak, aby lépe splňoval kritéria programu. V té době už je vhodné začít připravovat konkrétní projekt. Pokud si ho žadatel netroufne nacheystat sám, může se obrátit na některého z projektových manažerů, kteří budou působit na řídicích orgánech daných OP a v případě potřeby zodpovídat i specifické dotazy týkající se konkrétních projektů. Projekt musí mít logickou strukturu a přehlednou grafickou podobu a zcela přesně specifikované cíle.

Novinky

■ Menší počet programů => přehlednější systém

■ Všechny základní informace dostupné na jednom místě => www.sturkturalni-fondy.cz

■ Jasnější formulace Pravidel pro žadatele a příjemce => jednotná pravidla

Podání žádosti o evropské peníze

Než začne zájemce o eurodotaci zpracovávat žádost, měl by se seznámit se všemi požadavky, které bude muset splnit. Má možnost využít k tomu celou řadu nástrojů. Může se zúčastnit různých školení, která pro žadatele bude pořádat ministerstvo pro místní rozvoj, případně další příslušná ministerstva. První série seminářů pod názvem „Evropské fondy 2014–2020: Jednoduše pro lidi“ proběhne už na podzim letošního roku. Představi možnosti nového programového období.

Informace o tom, které podklady, povinné a nepovinné přílohy musí žadatel spolu se žádostí dodat a jak přesně mají vypadat, obsahují Pravidla pro žadatele a příjemce. Ta jsou součástí každého programu.

Žádost i se všemi předepsanými podklady a přílohami se musí podat do stanoveného termínu elektronicky prostřednictvím informačního systému fondů. Žadatel proto musí sledovat, kdy příslušný řídicí orgán vypíše konkrétní výzvu k podávání žádostí. Harmonogram jejich zveřejňování bude do začátku roku 2015 k dispozici na webových stránkách strukturálních fondů a bude průběžně aktualizován. Každá výzva k podání žádosti bude zveřejněna minimálně s půlročním předstihem před termínem, ve kterém bude nutné žádosti odevzdat.

Novinky

■ Jednotný informační systém => vše k projektu bude dostupné online

■ Snížení administrativní zátěže žadatelů => všesměrová komunikace elektronickou formou

■ Jednodušší plánování => přehled výzev dostupný s předstihem

Posuzování žádostí o dotace

Důležitou pomůckou, podle níž bude výběrová komise žádosti posuzovat, jsou hodnoticí a bodovací kritéria. Ta jsou součástí dané výzvy a žadatel by se u jím měl řídit už při sestavování žádosti. V prvním kole se u žádosti posuzuje, zda splňují všechny formální náležitosti a zda je projekt vůbec vhodný pro daný OP. Pracovníci řídicího orgánu mohou v této fázi žadatele vyzvat, aby například opravil chybné údaje nebo doplnil chybějící přílohy.

Poté všechny přijaté žádosti soutěží o finanční prostředky, které jsou v dané výzvě celkově k dispozici. Nejlepší projekty s nejvyšším bodovým ohodnocením jsou pak doporučeny ke schválení. Pokud se sejde hodně dobrých projektů, může se stát, že i dobře zpracovaný projekt se ocitne na pozici, pro kterou už se nedostává finančních prostředků. Tím ale ještě není věc ztracena, je možné, že příslušný řídicí orgán v budoucnu v daném OP vypíše novou výzvu, do níž se žadatel opět může přihlásit.

O výsledku hodnotícího procesu budou všichni žadatelé informováni a bude veřejně dostupný. Každého úspěšného žadatele pak ministerstvo, které řídí daný OP, vyzve k podpisu smlouvy o přidělení dotace.

Novinky

■ Zkrácení lhůt => jednotná lhůta pro ukončení schvalování projektů

■ Jasně vymezení rolí a kompetencí jednotlivých subjektů v rámci realizace projektu=> možnost odvolání žadatelů proti výsledkům

■ Transparentnější hodnocení projektů => výsledky dostupné žadatelům

Uskutečnění projektu

Jakmile je podepsána smlouva, která podrobně stanoví podmínky pro realizaci projektu, může se příjemce pustit do práce. Pokud se objeví nějaký požadavek na jakékoliv změny od původního, schváleného projektového záměru, je nutné informovat řídicí orgán a požádat o provedení změn; bez toho jsou i odůvodnitelné a nutné změny rizikem.

Během realizace se příjemce řídí pokyny uvedenými v pravidlech pro žadatele a příjemce daného programu. Jedná se zejména o pravidla pro výběr dodavatelů, povinnou publicitu, zásady pro vedení a uchovávání dokladů vztahujících se k projektu a monitoring projektu. Realizovaný projekt musí vést ke splnění předem vytyčených cílů, což hodnotí tzv. monitorovací indikátory projektu. Jde o ukazatele, jako jsou například počty nových pracovních míst, objem nově pořízených technologií, plochy nově vybudovaných hřišť nebo počet nově proškolených osob. Výběr ukazatelů a uvedené hodnoty jsou pro každý projekt závazné. Už na počátku musí každý žadatel pečlivě zvážit, zda bude schopen jich nejen dosáhnout, ale také je následně udržet po sledovanou dobu, tzv. dobu udržitelnosti.

Novinky

■ Jasná pravidla realizace => jednotný výklad postupů, včetně pravidel pro veřejné zakázky malého rozsahu

■ Jasně měřitelné výsledky => jednotná pravidla pro vykazování indikátorů projektu

■ Jednodušší povinná publicita projektu => méně log

Vyhodnocení a vyúčtování projektu

Během doby, kdy příjemce projekt realizuje, pravidelně, v termínech uvedených v rozhodnutí o poskytnutí dotace, předkládá řídicímu orgánu průběžné monitorovací zprávy, jejichž součástí musí být informace, jak projekt pokračuje, v jaké se nachází fázi a jaké jsou dosažené výsledky. Po ukončení některé etapy, případně celého projektu, příjemce dotace předkládá žádost o platbu včetně kompletního vyúčtování. Následuje kontrola, zda jsou vznesené nároky na proplacení požadované částky oprávněné. Když je vše v pořádku, příjemce obdrží vše proplacené, v opačném případě se použije tzv. korekce o nezpůsobily výdaj. Jestliže příjemce dotace pochybí, řídicí orgán přistoupí k sankci a zkrátí o ni nárokovanou částku. Vedle administrativní kontroly musí příjemce dotace počítat s kontrolou projektu také na místě.

I po ukončení realizace je příjemce dotace v závislosti na podmínkách programu povinen udržet výsledky projektu po dobu tří až pěti let. Jedná se o tzv. udržitelnost projektu, který by měl sloužit svému účelu minimálně po stanovenou dobu. Při porušení této podmínky musí příjemci vrátit část nebo celou dotaci.

Novinky

■ Přehlednější kontroly => přesná pravidla pro kontroly a audity

■ Jasnější sankce => přesně definované výše možných sankcí při porušení pravidel

■ Jednodušší archivace => elektronická archivace projektové dokumentace v informačním systému

Dolní Vítkovice zaujaly nejvíce

Bývalý průmyslový areál Dolní Vítkovice, přezdívaný ostravské Hradčany, se stal nejoblíbenějším kulturním projektem Česka. Získal největší počet hlasů v letošní soutěži Dejte hlas českým památkám, kterou připravilo Ministerstvo pro místní rozvoj. Veřejnost vybírala mezi šestnácti památkami, které byly zrekonstruovány díky dotacím z Integrovaného operačního programu. „Ostravské Hradčany“ zvítězily s projektem Zpřístupnění a nové využití Národní kulturní památky Vítkovice, na druhém místě se umístil projekt Centrum sklářského umění Huť František v Sázavě a třetí skončilo Národní centrum fotografie a dílna tapiserií v Jindřichově Hradci.

Na webových stránkách www.kvalitazivotu.cz se vybíralo z fotografií revitalizace zámeckého návrší v Litomyšli, zámku ve Veltrusích, Kláštera premonstrátů v Teplé, Centra sklářského umění Huť František v Sázavě, Národního centra divadla a tance ve Valticích, jindřichohradeckého Národního centra fotografie a dílny tapiserií, Centra stavitelského dědictví v Pláších, kroměřížských zámeckých zahrad, kukského zámku, brněnských vil Stiasni a Tugendhat, zámecké jízďárny v Lednici, židovských památek, opravených Vítkovických železárén, Centra kulturního dialogu západní a východní Evropy ve Velehradu a zrekonstruovaných budov v Terezíně.

Soutěž probíhala od 1. května do 31. srpna 2014. Hlasovat bylo možné pouze jednou, a to po vyplnění registračního formuláře. Výherci obdrží hodnotné ceny a také volné vstupenky do Národního centra fotografie a dílny tapiserií v Jindřichově Hradci, individuální prohlídku Květné zahrady se specialistou na zahradní umění v Kroměříži, vstupenku pro dvě osoby do všech židovských památek z projektu „Deset hvězd,“ možnost navštívit objekty poutního místa na Velehradě a v neposlední řadě vstup do průmyslového areálu Vítkovických železáren. **ZA**

Nové využití Někdejší průmyslový areál Dolní Vítkovice získal nejvíce hlasů jako nejoblíbenější kulturní projekt Česka. FOTO: ARCHIV

Evropské peníze

Evropské fondy 2007 – 2013: vyvážený rozvoj regionů

Do konce letošního léta vyčerpała Česká republika 370,3 miliardy korun z fondů Evropské unie určených pro rozvoj českých regionů. Podle aktuálního stavu čerpání finanční pomoci ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti šlo o 52,9 procenta z celkové možné částky. V programovém období 2007–2013 lze z evropských fondů čerpat částku 700 miliard korun. O evropské peníze je však daleko větší zájem. Ministerstva, regionální rady nebo hlavní města Praha odoushlasily více než 54 tisíc žádostí o poskytnutí dotace v celkové výši 647,3 miliardy korun. Pro srovnání se jedná o 92,4 procenta z celkové národní alokace, která je nyní rozdělena na konkrétní projekty a bude ji možné čerpat do konce roku 2015 v rámci programového období 2007–2013. Za všechny operační programy byly příjemcům na účty zatím proplaceny výdaje ve výši 433 miliardy korun, tedy 61,8 procenta z celkové alokace. Peníze z operačních programů se využívají v oblastech podnikání, výzkumu a vývoje, zaměstnanosti, energetiky nebo dopravní infrastruktury a podporují vyvážený rozvoj regionů v mnoha dalších oblastech.

Nejvíce evropských peněz jde na stavbu silnic a železnic

Projekty zaměřené na zlepšení kvality silniční a železniční sítě, dobudování vodních cest či letišť aktuálně přesahují 30 procent všech schválených finančních prostředků. Jde o více než 203 miliard korun. Z peněz se staví silnice a dálnice, například D1 Kroměříž–Říkovice, R6 Jenišov – Kamenný Dvůr či R35 Hradec Králové – Opavice. Celkem jde o 244 km nových dálnic, rychlostních silnic nebo silnic II. třídy a o 1648 km nových a rekonstruovaných silnic II. a III. třídy. V Praze peníze pomohly modernizaci hlavního nádraží a zavedení systému řízení a regulace silničního provozu. Ve středních a jižních Čechách byly schváleny projekty na rekonstrukci úseků vodních cest.

Finance míří do oblasti podnikání, inovace, výzkumu a vývoje

Druhý největší podíl peněz z fondů EU putuje do oblasti podnikání, inovací, výzkumu a vývoje. Konkrétně přesahuje 20 procent a téměř 135 miliard korun všech schválených prostředků. V této oblasti jsou významné projekty na podporu malého a středního podnikání. Tyto projekty pomáhají na celém území České republiky a podpořily 5 524 malých a středních podniků. Podpořeno bylo i 48 center výzkumu a vývoje regionálního i nadnárodního významu. Evropské peníze konkrétně využívá například biotechnologické a biomedicínské centrum Akademie věd a Univerzity Karlovy či Centrum pro studium toxických látek CETOCOEN.

Evropské peníze zlepšují kvalitu vzdělávání na školách

Oblast vzdělávání představuje 12 procent všech schválených prostředků, tedy částku necelých 79 miliard korun. Významným projektem je EU peníze školám, který je zaměřený na zlepšení stavu vzdělávání na základních a středních školách. Díky jednoduchým šablonám tento projekt pomohl školám snadno žádat o dotace. Peníze míří na vzdělávání pedagogických pracovníků, tvorbu a následné používání nových metodických pomůcek, učebních materiálů a zlepšení práce s žáky. Podporu z fondů získalo 90,5 procenta základních škol a 90 procent středních škol v celé ČR.

Ostravsko nejvíce napravuje škody na životním prostředí

Podpora na zvelebování životního prostředí dosahuje 12 procent všech schválených finančních prostředků, přibližně 79 miliard korun. Evropské peníze směřují na zlepšení kvality ovzduší (např. projekty na podporu zvyšování výroby energie z OZE), vodní hospodářství (ČOV, kanalizace a protipovodňová opatření) nebo revitalizace území (např. projekty na odstranění starých ekologických zátěží nebo obnova krajinných struktur). Největší částka míří do obvodů Ostravy, kde probíhají projekty na ekologizaci kotlí. Peníze se dále využívají na obnovu vozového parku vlakové nebo městské hromadné dopravy.

Peníze na podporu zaměstnanosti míří do celé České republiky

Na podporu zaměstnanosti míří 8 procent prostředků, přes 54 miliard korun, nově vytvořeno bylo 93 239 pracovních míst. Významnými projekty jsou Vzdělávejte se! a Vzdělávejte se pro růst, které probíhaly v jednotlivých regionech. Peníze z evropských fondů byly také využity na vzdělávání či rekvalifikaci zaměstnanců firem poškozených ekonomickou krizí. Konkrétně se jednalo o částku 5,5 miliardy korun. Úspěšných absolventů kvalifikačních kurzů v rámci aktivit zvyšování zaměstnanosti bylo přes dva miliony. Nejvíce peněz směřuje do Ostravy na podporu a rozvoj služeb sociální prevence nebo na projekt Absolventi a praxe.

Díky dotacím ožívají kulturní památky a cestovní ruch

Na podporu a rozvoj kultury a cestovního ruchu využila Česká republika téměř 5 procent prostředků, částku 32 miliard korun. Peníze míří na opravy kulturních památek, modernizace historicky cenných objektů nebo do ochrany národního kulturního dědictví. Celkem se zrekonstruovalo 190 památkových objektů. Díky financím se například staví veřejný prostor lázeňské promenády s kolonádou v Lednici. Ve východočeském okrese Trutnov peníze poté posloužily na opravu Františkánského kláštera v Hostinném, hospitalu Kuks, Cheb využily peníze na obnovu kláštera premonstrátů v Teplé.

69 měst získalo prostředky na rozvoj pomocí IPRM

Města jako Chomutov, Brno, Karviná, Liberec, Ostrava, Kladno či Olomouc se rozvíjejí podle integrovaných plánů, tzv. IPRM (soubor vzájemně obsahově a časově provázaných projektů, které jsou realizovány ve vymezené části města nebo v tematickém přístupu na celém území města a směřují k dosažení společného cíle). Příprava i samotná realizace integrovaných plánů rozvoje měst vyžaduje zapojení a spolupráci partnerů z veřejného, soukromého i neziskového sektoru. Evropské peníze tak už využilo 69 měst. Celkově do této oblasti šla necelá 4 procenta schválených prostředků a suma převyšující 25 miliard korun.

Snížování emisí nebo rekonstrukce vodní elektrárny

S přispěním prostředků SF postupně klesá energetická náročnost ekonomiky ČR. Do oblasti energetiky směřují přes 4 procenta všech schválených finančních prostředků, necelých 72 miliard korun. V Ostravě se realizují projekty na zvýšení energetické účinnosti a snížení emisí CO₂. Přímo ze Slezské Ostravě se rekonstruuji pecní agregáty. V Karviné jsou to projekty zaměřené na hospodaření s energií prostřednictvím zateplení vybraných objektů. V okrese Litoměřice se pak rekonstruuji malé vodní elektrárny, třeba v Litoměřicích, Lovosicích, ve Štětí nebo v Roudnici nad Labem.

Modernizace veřejné správy z evropských fondů

K modernizaci veřejné správy výrazně přispělo zřízení center Czech Point, tzn. kontaktních míst veřejné správy pro občany. Ta jsou dnes dostupná na více než 5 tisících místech a zajišťují tak pokrytí dostupnosti veřejné správy po celém území Česka. Celkově nejvíc peněz směřuje na projekty zaměřené na elektronizaci veřejné správy, jako jsou základní registry a jejich propojení, elektronická spisová služba, elektronický oběh dokumentů. Tyto projekty mají celostátní dopad. Celkově jde o téměř 4 procenta, tj. necelých 25 miliard korun ze schválených prostředků Evropské unie. **KAD**

Příloha HN
Evropské fondy a dotace

Šéfredaktor speciálních projektů:
Petr Orálek
Vedoucí přílohy:
Petra Horáková
Editor:
Bořek Hanuš
Grafika a zlom:
Vizuální studio Economia

Obchod a inzerce:
Daniel Hort
(daniel.hort@economia.cz)

Reportáž

JAK SE Z ÚSTAVU STAL DOMOV

Zdeněk Fekar

autori@economia.cz

Vjíždíme do Náměstí nad Oslavou, a než kolega, řidič a fotograf v jednom, najde správnou adresu, honí se mi hlavou, co nás vlastně čeká. O lidech, kteří z většinového pohledu „nejsou normální“, něco málo vím. Fandím těm, kdo pomáhají vytvářet svět, kde rozdělování na „oni“ a „my“ nedává smysl. A teď jedu do zdejšího ústavu sociální péče, abych popsal, jak to funguje.

„Tak jsme tady,“ hlásí kolega. Oba jsme původně nevěděli, co máme čekat – mátl nás název Domov bez zámku. Zaparkujeme ale před pěkným moderním domem. Rozpačitě postáváme venku (unavený fotograf potřebuje doplnit dávku nikotinu), a už vychází paní z kavárničky Pohoda. Nezbyvá než přiznat, že jsme ta ohlášená návštěva.

Vousaté uvítání rozmrazuje ledy

První, na koho narazíme, je Láďa. Hodně nám to zjednodušil. Žádné oficiální vítání. „Máš hezký vousy,“ se zájmem ukazuje jeden z místních na fotografovou bradu. Ten se směje a navrhuje, ať si je Láďa taky nechá narůst.

Zajímám se, kde najdeme Marka Klementa, pověřeného ředitelkou Alenou Brožkovou, aby nás domovem provedl. Láďa ukazuje nahoru na schody. To je jasné. Vedení je nahore.

Jsme v instituci pečující o lidi s mentálním postižením. Později se budu stydět za takové označení – nejde o pečující instituci, ale o domov, jak stojí na webovkách... a jak o „ústavu“ také mluví Marek Klement. Sympatický, osmadvacetiletý (snad mi promine) kluk.

Od ústavu k domovu

Marek Klement, jeden ze zdejších šéfů Domova bez zámku, nám vypráví o projektu, který transformoval někdejší Ústav sociální péče Jinošov na moderní sociální podnik 21. století. Na přeměnu probíhající ve třech fázích přispěla Evropská unie z Integrovaného operačního programu 98,4 milionu korun. Na místě chápeme, že to byly dobře investované peníze.

Přeměna ústavu v domov byl složitý proces, který začal v roce 2010 předložením transformačního plánu Kraji Vysočina. Podstata změny spočívala v opuštění velkokapacitního ústavu v Jinošově a vybudování nových domácností s maximálním počtem šesti lidí na domácnost tak, aby vytvářely skutečný domov. Tyto domácnosti jsou vybudovány v několika lokalitách.

V první etapě probíhající od června 2010 do listopadu 2012 byly postaveny domy pro dvě domácnosti ve Velké Bíteši a v Náměstí nad Oslavou, kde je také centrum denních aktivit, zázemí pro vedení a kavárna, která slouží jako sociálně terapeutická dílna. Ve druhé etapě se od června 2011 rekonstruovaly domácnosti v Hrotovicích a v Náměstí nad Oslavou. V rámci třetí etapy se na jaře letošního roku začaly budovat domácnosti v Jaroměřicích nad Rokytnou, Okříškách a Pucově.

Jak vzniká obrázek

Klientka domova Sabina předvádí návštěvě, jak vznikají obrázky z voskovek. FOTO: HN - MARTIN SVOZÍLEK

Investičně největší byla první etapa, která stála téměř 61 milionů korun. Druhá část vyšla na 41 milionů a účet za třetí etapu dosahoval 22 milionů. Dohromady tedy celá transformace vyšla zhruba na 130 milionů korun. Částku, která byla nad rámec 98,4 milionů korun, dofinancoval Kraj Vysočina jako zřizovatel organizace.

„V celé transformaci bylo pro nás nejnáročnější přesvědčit zaměstnance o tom, že správné je opustit zámek v Jinošově. A poskytovat pro naše klienty služby v přirozeném prostředí,“ vzpomíná Marek Klement.

Transformace zdárně proběhla, lidé zde dnes žijí docela jinak. „V minulosti bylo cílem podobných zařízení, aby klienti dostali najíst a byli čistí. Dneska se víc zaměřujeme na jejich další potřeby,“ vysvětluje Klement.

Zní to možná trochu jako fráze. Pojďme se podívat „na plac“.

Jako v každé jiné práci

Ze všeho nejdřív s fotografem vtrhneme do místnosti, před kterou nás vítal Láďa. Slávek a Antonín tady bílým latexem natírají dřevěné rámečky. Makají se zaujetím, jaké byste nenašli v leckteré běžné dílně. Naopak Láďa se tu vesele produkuje. Už nás zná, tak s námi bez ostychu komunikuje. „Do rámečků se přidají obrázky a bude to hezké.“

„Dříve bylo cílem, aby klienti dostali najíst a byli čistí. Dnes se víc zaměřujeme na jejich další potřeby.“

„Takhle nanesu voskovku na žehličku – a tak ji rozmatlám po papíru,“ vysvětluje ve vedlejší místnosti Sabina, jak vzniká takové dílo. Obrázky jsou vážně nádherné. Vůbec by mě nenapadlo, že z rozehřátých voskovek a obyčejného papíru mohou vzniknout tak fantastické výtvořky.

Ti lidé jsou tu trochu jako děti, ale zároveň si uvědomuju, že tady nevládne atmosféra, jakou většinou čekáme od sociálních ústavů. Je to tu jako doma. Jako když si třeba povídám se svou jednadevadesátiletou babičkou.

Žijí tu normální lidé

„Snažíme se s klienty komunikovat a respektujeme jejich potřeby. Nejsme ústav, vytváříme jim domov,“ vysvětluje Klement. Pracuje tady čtvrtým rokem a z každého gesta je vidět, jak je pro svoji práci zapálený. „Měl jsem štěstí na dobrou šéfkou. Naše ředitelka se obklopila samými mladými lidmi,“ dodává.

Podáváme si na rozloučenou ruce a já si uvědomuju, že tady vlastně žijí docela normálním životem. Jako my ostatní.

„Už se těším na oběd. Můžeme si vybrat z několika nabídek, ale nejlíp vaří u Cafourků,“ prozrazuje nám na závěr Pepa.

Nové příležitosti

Peníze z evropských fondů pomáhají tvořit příležitosti pro znevýhodněné lidi. Práci mají handicapovaní i sociálně ohrožení.

Kateřina Adamcová

katerina.adamcova@economia.cz

Evropská unie podporuje možnosti rozvoje sociálních podniků, které kromě tvorby zisku usilují také o dosažení sociálních cílů. Peníze na projekt je možné získat z Integrovaného operačního programu, který je mimo jiné zaměřený na oblast sociálních služeb, veřejného zdraví či zaměstnanosti.

Družstvo prodává výrobky do celého světa

Jedním z podpořených projektů je založení a rozvoj sociálního družstva Vysoké II, jehož dotace činila přes 4,6 milionu korun. Z evropských fondů program získal téměř čtyři miliony korun a Česká republika zaplatila necelých 700 tisíc korun.

V rámci programu došlo k přestavění bývalého kravína a za peníze majitel nakoupil technologie na zpracování plastu. Rekonstrukcí vzniklo pět výrobních dílen s bezbariérovým přístupem, kancelář vedení provozu a příslušné zázemí pro zaměstnance. Žadatelem o dotaci je Vysoké – Výrobní družstvo ve Žďáru nad Sázavou.

Družstvo vyrábí laminátové trubky, záchranné háky pro energetickou výrobu a především pouzdra na hudební nástroje ze speciálních laminátů. Výrobky prodává v tuzemsku a část zboží putuje na export do zemí EU, dále potom do Japonska, Kanady, Singapuru a USA. Výrobní technologie je navržena s ohledem na ochranu životního prostředí a co nejmenší manipulační náročnost, aby mohla být ob-

sluhována osobami se zdravotním znevýhodněním, které podnik zaměstnává. Cílem programu je dát obživu minimálně pěti pracovníkům se zdravotním znevýhodněním.

Firma začleňuje sociálně ohrožené lidi

Na rozšíření svého podniku také získala peníze stavební firma IV.ENERGY, která dostala na rozšíření svého podniku částku 1,6 milionu korun. Evropská unie uvolnila více než 1,3 milionu a Česká republika poskytla 240 tisíc korun. Firma se zabývá stavební činností a své kompetence rozšířila o přípravu a dokončovací stavební práce. Podnik už před rozšířením zaměstnával dva obtížně zaměstnatelné lidi. Díky realizaci projektu mohla společnost tyto kapacity navýšit o šest nových pracovních míst. Pět pozic je určených pro osoby z cílové skupiny dlouhodobě nezaměstnaných – mládež a mladí dospělí, kteří jsou ohrožení sociálně patologickými jevy, třeba předsudky z rasových důvodů.

Volba sociálního přístupu vycházela z nabízené spolupráce s neformálními partnery či podporovateli tohoto projektu, jako jsou město Kralovice, obec Bohy či Dolní Bělá a z nabídky spolupráce občanského sdružení Ponton, které se zabývá především začleňováním mladých, sociálně ohrožených lidí do stabilního pracovního i osobního života.

Firma díky evropským penězům rozšířila svou podnikatelskou aktivitu o přípravu a dokončovací stavební práce a specializované stavební činnosti. I když jde o dělnické profese, práce se zaměstnanci firma doplní o odborná pracovní školení a kurzy. Ty

Integrovaný operační program

Firmy získávají peníze na své sociální podnikání z Integrovaného operačního programu, který je mimo jiné zaměřený na programy zaměstnanosti, služeb v oblasti bezpečnosti a prevence řešení rizik. Společnosti mohou získat příspěvek v maximální výši 85 procent z předpokládaných výdajů, Česká republika musí program finančně podpořit alespoň 15 procenty.

zaměstnavatel zajistí sám a s pomocí odborné vzdělávací agentury.

Podnik zaměstná lidi z národnostních menšin

Peníze z evropských fondů pomohly i k nákupu techniky a vybavení pro městskou akciovou společnost ONZA, která má na starost údržbu zeleně, zimní údržbu, úklid veřejných prostranství v Jirkově. Projekt s názvem JSE – investice získal dotaci přesahující 2,5 milionu korun, z toho Evropská unie přispěla více než 2,1 milionu a stát uvolnil necelých 400 tisíc korun.

Sociální podnik zaměstnává 10 lidí z cílové skupiny etnických a národnostních menšin a osob z jiného sociokulturního prostředí, a to zejména Romů žijících v Jirkově a okolí. Cílem je zvýšit dlouhodobou zaměstnanost obyvatel sociálně vyloučených lokalit a podílet se na jejich pracovním i společenském začlenění. Jediným akcionářem společnosti a hlavním objednavatelem služeb je město Jirkov.

Projekt má také přispět k fungování jednotného lokálního systému, do kterého se zapojí státní instituce společně s firmami, a pomohou tak vytvořit principy sociálního podnikání na místní úrovni.

Důležitou aktivitou programu je ovlivnění politického prostředí v Chomutově a okolních obcích směrem k akceptování principů sociální ekonomiky. Město Jirkov už tak dělá právě prostřednictvím žádosti o dotace. A v případě podpory projektu se ONZA stane městskou firmou se stabilním přísunem objednávek na služby. Už dnes má úklidová společnost příslibné zakázky v minimální hodnotě plnění 5,2 milionu Kč ročně.

10 ZAMĚSTNANCŮ

Úklidová společnost ONZA dává práci lidem z cílové skupiny etnických a národnostních menšin. V případě podpory se firma stane městským podnikem, který bude mít zajištěné zakázky.

5 VÝROBNÍCH DÍLEN

Díky evropským penězům vznikly nové dílny s bezbariérovým přístupem ve výrobním družstvu ve Žďáru nad Sázavou.